СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 119. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 23. мая, 1928. VOL. XXXVI. No. 119. Jersey City, N. J., Wednesday, May 23, 1928. THREE CENTS.

138 МАЙНЕРІВ ЗАГИНУЛО В КОПАЛЬНІ

ДОБУЛИ 59 НЕЖИВИХ ЛЮДИЙ, ОДИН ПОМЕР У ШПИТАЛІ.

МАДЕР, ПА., 21. мая. — Ріжні ратункові відділи шукають тепер по копальні Мадер, у котрій учора сталися страшний вибух газу, за 138 майнерами, які ще й досі лишилися в копальні. Так ратункові відділи, як і населення місточка стратили вже всяку надію, що сих робітників добудуть з копальні живими.

Досі добуто з копальні 59 тіл. Один робітник, добутий з копальні живим, помер у шпиталі. Значить, досі стверджено смерть 60 людий. У шпиталях ще лежить 7 робітників.

Після обчислень підприємства всіх робітників у копальні було 211, але се обчислення непевне.

Підчас нинішного ратування один ратунковий відділ відкрив підземний пожар, який розпускав по копальні газ.

З оповідань людий, що були у вибуху, можна вже склеїти приблизно перебіг вибуху: Найправдоподібнійше справа малася так, що одна машина до рубання перетяла електричний дріт. З дрота сейчас посипалися іскри, які запалили вуглевий порох. Пожар став наповняти газами копальню, а само паління забирало чистий воздух, у котрім гази могли розвитися. В сей спосіб з малої причини вийшло велике нещастє.

СЕНАТ УХВАЛЮЄ ОБНИЖИТИ ПОДАТКИ НА 205 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ.

СПРАВА ПЕРЕХОДИТЬ НА КОНФЕРЕНЦІЮ ПРЕДСТАВНИКІВ ПАЛАТ.

ВАШИНГТОН, 21. мая. — По довшім відкладанню справи сенат нині наконець відголосував справу обниження федеральних податків. Сенат заявився за тим, щоби податки обнижити на 205,875,000 долярів.

Демократи ставили внесок, щоби знижка була о 24 міліони більша, але републиканці повалили внесок.

З огляду на те, що ухвала сенату не годиться з ухвалою палати послів, відсилається тепер справу під розгляд конференції представників обох палат.

З ПЕРЕДВИБОРЧОЇ АГІТАЦІЇ.

НАПАД НА ГУВЕРА.

ВАШИНГТОН, 21. мая. — Сенатовий комітет, що досліджує видатки на виборчі цілі, постановив переслухати свідків у справі закиду, буцімто Ал. Смит дістав з Норт Каролайни величезний фонд на виборчі цілі. Свідки, яких комітет покликав, ствердили, що Смит дістав усего 3,500 долярів.

Студенти Північно-західного університету в Шикаго виступили з пропозицією, щоби републиканська партія іменувала кандидатом на уряд президента д-ра Ботлера, президента Колумбійського університету.

Завтра збирається демократична конвенція стейту Тексас; сподіються там великої боротьби за номінацію Ал. Смита.

Сенатор Рід, демократ з Мезуре, виступив у сенаті з острим нападом на секретаря торговлі Гувера, поважного кандидата републиканської партії на уряд президента Злучених Держав; Рід говорив, що Гувер відповідає за ціни на збіже у воєнний час.

ПОЛІСМЕН ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА ВЛОМ.

НЮ ЙОРК, 21. мая. — Нюйорський кінний полісмен Стівен Кейпер ставав нині перед стейтовий суд обжалований за ряд вломів до приватних домів. Кейпер признався перед поліцією до 45 вломів. Всіх їх доконав на Стетен Айленд і суд по 15 минутах розправи засудив його на вязницю від 5 до 10 літ.

Поліція ствердила, що Кейпер доконував крадежий та прикрашував крадеными річами свое мешкання.

НАЙВИСШИЙ СУД ВИКИДАЄ ЧОЛОВІКА, ЩО ВИСТУПАЄ У ВЛАСНІЙ ОБОРОНІ.

ВАШИНГТОН, 21. мая. — Перший раз в історії Найвисшого Суду Злучених Держав сталося таке, що суд заборонив людині виступати далі обороцем у власній справі.

Сим чоловіком є якийсь Л. Ф. Венс, котрий свого часу пізвав у суд підприємство Шикаго Портрейт Ко. за незаплачені комісії. Він програв був у низчім суді, відтак у апеляційнім суді та допровадив справу до найвисшого суду. Коли й сей суд теж відкинув його позов, Венс не подавався; він звався вічно перед найвисшим судом, щоби переконати суд навернути назад справу. Коли суд відкинув справу знова, він зявлявся знова. Коли судия його переконував, що се вже неможливо, він сперечався з предсідателем суду Тефтом.

Остаточно сторож суду прийшов до нього та випровадив його зі судової салі. Коли Венс опирався, його викинено силою.

ЦЕРКОВНІ ЛЮДИ ПРОТИ ПРИМУСОВИХ ВІЙСКОВИХ УПРАВ У ШКОЛАХ.

КАНЗАС СИТИ, 21. мая. — Конференція методиської епископальної церкви виступила остро проти запровадження військових управ у публичних школах. Конференція добачує в сьому зріст мілітаризму.

Підчас дебати бесідники виступали проти проєктів, над якими має незадовго радити конгрес, а після котрих уряд мав би видавати публичні гроші для будови воєнних кораблів.

Дебата над сими внесками була дуже горяча, і часто доходила до острих випадів противних сторін на себе.

БОРОТЬБА В НІКАРАГВІ.

МАНАГВА, Нікарагва, 21. мая. — ... американських ... провідників Сандініста. З Америкаців не згинув ніхто.

ФРАНЦУЗИ ХОЧУТЬ ПОБАЧИТИ ЛИНДБЕРГА.

ПАРИЖ, 20. мая. — Линдберга запрошено на авіаційну міжнародню конференцію, що має радити в половині червня в місті Раймс. Зідуться там самі професійні летуни. Линдберг мав би бути предсідником. Ціла французька преса радіє з того приводу, що Париж буде міг ще раз повитати Линдберга, який став ідолом Французів. Линдберг не дав ще відповіди щодо участи в конференції.

ГУРАГАН НА ПІВДНІ УКРАЇНИ.

На півдні України лютував недавно страшний гураган, який наробив багато шкоди, позривавши телефонічні і телеграфічні полученя, припинивши подачу електричної струї, наслідком чого поставало багато фабрик, та знищив багато будинків.

Гураган почався в околиці Азівського моря і, посуваючися на захід, охопив мелітопільську, криворізьку, херсонську і дніпропетровську округи. Гураган схопився 25 квітня і лютував довгих дві доби.

Радянські часописи містять подрібні відомости про силу та шкоди гурагану в ріжних місцевостях. Мелітополь відтятий від світа; 26-го квітня над Мелітополем стояла така курява, що засланяла денне світло. В Запоріжжі лютувала буря цілу добу. Повиривала телеграфічні стовпи, поломила дерева та знищила тини. На Дніпрельстані припинилася вся праця. 26. квітня було зовсім темно. Люди виходили на вулицю в окулярах; з відкритим лицем не сила було витримати. В Сталіні згинуло двох робітників. Їх повбивали каменюки, обірвані вітровієм із муру. Всі вивіски дивачно повикручувані і знищені. В Марюполі вчинив гураган цілковиту руйнацію. Літний кінотеатр зруйнований, кілька дахів обірваних. В Дніпропетровському шалів вітер цілу ніч і день. Гураган зірвав 20 дахів. На Дніпрі повстали величезні водяні буруни; потонуло 2 менші пароплави. Пасажирам пощастило врятуватися. В Нікополі було 4 ранених.

ПІМСТА.

В Кишеневі розстріляно публично трох бандитів. По екзекуції погибли, невідомо ким застрілені, чотири жандарми, що розстріляних помагали арештувати. Двох поліційних агентів, котрі розстріляних виловили були, знайдено, в їх мешканнях мертвих. Третий поліційний агент, котрий був при арештованню, ішов улицею з жінкою. На них посипалися револьверові стріли. Агент утік, його жінка впала трупом.

ЕЛЕКТРИФІКАЦІЯ СЕЛА НА УКРАЇНІ.

Цього року на Україні закінчать будувати 18 сільських електростацій, а це дасть змогу електрифікувати понад 400,000 селянських дворів.

ГРОБИ У ПІДНІЖА КРЕМЛЮ.

Радянський уряд рішив перенести гроби героїв революції, що находяться на Червоній Площі у підніжа Кремлю, недалеко мавзолея Леніна. На ... лишаться ... Джержинського та Фрунзого.

УКРАЇНА НЕ ГИНЕ.

З кожним днем приходять відомости з Радянської України, з яких видно, що Москалі чим далі, то дужче занепокоєні український рухом, що набирає поважної сили. На харківським всеукраїнськім зїзді комсомолу цілий ряд делегатів указував на поширення діяльности Українців, яких Москалі називають „Петлюровцями".

Делегат з Києва, якийсь Вилєнський (не Українець) особливо підкреслював діяльність української автокефальної церкви в Києві, де головою церковної ради є колишній премієр міністрів з часів Директорії, Володимир Чеховський. На 100 членів української автокефальної церкви припадає 70 бувших активних діячів збройної боротьби проти радянської влади.

В Службу Божу введено драматичні моменти з боротьби України за визволення.

Митрополит Володимир Чеховський написав Службу Божу „Визволення", котра вже правилася в Софійському соборі в Києві і очевидно буде правитися по всіх українських церквах.

Молитви малюють теперішнє положення України в такому вигляді: все руйнується, український нарід гине, але грядє Месія і звільнить українського поневоленого народа.

Українські групи ведуть боротьбу під гаслом „надклясової культури". Пролетарських письменників обливають помиями.

В журналі „Вапліт" було вміщено статтю, автор якої говорить: „Пролетарський письменник, це халуй (підніжок, раб, льокай, в гіршому розумінні цих слів), котрий зрадив українському народови та продався компартії".

В інчій книжці професора Могилянського, яку видало державне видавництво, говориться:

„Частина української інтелігенції продала свій нарід, але молодь, котра глибоко приняла козацькі звичаї, традиції історичної боротьби не продасть". Закінчується книжка такими словами: „Найдуться юнаки, котрі візьмуть зброю і кровю зрадників змиють пляму ганьби".

Далі делегат говорив про політичний характер „Просвіт" та про те, що деякі інтелігенти до сього часу сподіваються на повернення Української Народньої Республики та складають пісні, в котрих навіть Зелений, Махно, Маруся Никифорова, отаман Ангел, мілюються як народні герої. Ці пісні доходять до людей в чудовій музикальній обробці і творять таким чином відповідну романтику нашого „бандитизму". — („Комсомольська Правда").

ГРУБИЙ ДЕФРАВДАНТ.

Варшавська комісія для поборювання надужить перевела ревізію книг у польському державному нафтовому підприємстві „Польмін". Ревізія виявила, що директор підприємства здефраудував 142,000 долярів.

ПРОФЕСОР ГРУШЕВСЬКИЙ ВИЇЗДИТЬ ДО НОРВЕГІЇ.

Професор М. С. Грушевський дістав відзначення на міжнародний конгрес історіків, який має відбутися в Осльо (Норвегія).

ПРОЦЕС ВАСИЛЯ КОЗЯКА В КОЛОМИЇ.

В Коломиї відбулася в першій половині квітня ц. р. карна розправа проти Василя Козяка о злочин головної зради. Акт обжалування закидує Козякови, що він як член партії „Сель-роб" належав також до тайної організації комуністичної, яка мала на меті викликати насильний переворот в нутрі польської держави, та що через поширювання письм і брошур цеї організації та через личну агітацію підприняв чинности, спрямовані до насильної зміни форми правління, до забурення і до домашньої війни.

Замітне, що сам акт обжалування виводить, що поліція, слідячи за його діяльністю, не помітила, щоби він вів личну агітацію.

Козяк, 40-літний селянин, колишній дуже діяльний член печеніжинської Січи, один з тих рідких людей, що мимо тяжкої праці на ріллі присвячують много часу праці над собою. Один свідок характеризує так Козяка: „Люди кажуть, що він поет і політик, бо пасе корову і газету читає". Кількакратні ревізії в Козяка перед його арештуванням не дали успіхів, а забрані в нього брошури звертала йому поліція по короткім часі приде́ржання.

Доказове поступовання обалює твердження обжалування в многих місцях, так пр. твердить обжалування, що Козяк дав Чижовському брошуру „Наша Правда", а Чижовський каже, що це була польська книжка під н. „О доходзє". Мимо внеску прокуратора на відчитання всіх зареквірованих у Козяка брошур і друків, предсідник відчитує тільки самі „маркантніші" місця. Проти цього протестує оборонець др. Трильовський в довшім енергічнім виводі. По тім виступі оборонця прокуратор годиться вже тільки на відчитання самих наголовків.

Мимо дуже сильної, богатої в глибокі річеві аргументи, обалюючі обжалування, промови д-ра Трильовського, судді присяглі 9 голосами потвердили вину головної зради, почім засуджено Козяка на 4 роки тюрми.

НОВІ ШКОЛИ НА УКРАЇНІ.

Як відомо, за манифестом ЦВК Союзу на шкільне будівництво відпущено 15,000,000 карб., з яких 2,500,000 карб. припадає на Україну. Тепер з центрального фонду відпускається на цю справу ще 3,500,-000 карб. Кошти ці призначаються виключно на збудування нових шкіл сільського та фабрично-заводського типу.

ПОЛЬСЬКІ КУЛЬТУРТРЕГЕРИ.

Коли українські посол. др. Баран виголосив промову, в якій домагався скреслення деяких позицій буджету, зокрема півтора міліона на військову кольонізацію, відповів йому міністер Станевич, котрий сказав ні більше, ні менше, тільки таке: „Від 600 років іде історичний похід на Схід. В Польщі переладнення і тому являється природньою польська кольонізація східних земель. А зрештою кольонізація є благословенством для місцевого населення. Місцеве населення ... своїм осадникам, бо від них може чогось навчитися".

АМЕРИКА ЗАПИТУЄ ДОМІНІЇ В СПРАВІ МИРОВОГО ДОГОВОРУ

ПРИЗНАЄ В ТОЙ СПОСІБ ЇХ НЕЗАВИСИМІСТЬ.

ЛОНДОН, 21. мая. — Злучені Держави віднеслися до правительства Канади і Ірляндії з пропозицією заключення договору в справі поставлення війни поза законом. Річ ясна, що крок той зроблено по порозумінню з британським урядом. Бо саме Злучені Держави отягалися довгий час з визнанням домінії як самостійних. Та тепер в Вашингтоні засідають дипломатичні представники Канади і Ірляндії. Ситуація змінилася цілковито від останньої Імперіяльної Конференції в Лондоні, коли саме домінії Великої Британії здобули самостійність.

ОТРУЙНИЙ ГАЗ ЗАБИВ 11 ОСІБ.

А БІЛЯ СОТКИ ХОРИХ ЛЕЖИТЬ В ШПИТАЛЯХ. ДОПЕРВА ДОЩ І ВІТЕР УСУНУВ НЕБЕЗПЕКУ.

ГАМБУРГ, 21. мая. — Ніхто не знає, що було би сталося з десятками тисяч людей, колиб не впав дощ, а сильний вітер не розвіяв воєнного отруйного газу, що добувся якимсь чином з магазину і хмарою стелився над містом Гамбургом. Поліція і фаєрмани були в розпуці, бо не знали, звідки походить нещастє, як йому зарадити і як до нього приступити, бо не було достаточного числа газових масок. Люде розбігалися, шукаючи ратунку, бо хто попав на струю, гинув. Скільки буде дійсних жертв, на разі не знати. Тепер вже занотовано 11 погибших, а понад 100 тяжко хорих лежить в шпиталі. Багато з них не подужає. До того влада оголосила, щоби всі, хто тільки почуває себе трохи недобре, піддалися лікарським оглядинам, бо наслідки отруї показуються в багатьох случаях пізнійше.

Перша поміч прийшла з Берліна, коли привезено аеропланами газові маски і експертів від отруйних газів. На щастє почав дути сильний вітер і падати дощ. Вони то припинили небезпеку, бо розігнали отруйні хмари. Гази були так сильні, що коли понік їх вітер на пасовиско, худоба падала відразу мов від удару топора. Якби не вітер і дощ, ціле місто, себто десятки ба сотки тисяч людей могли були знайтися в небезпеці смерти. Це був той самий отруйний газ, якого вживали підчас світової війни.

ПЕКІН СКЛАДАЄ ВИНУ НА НАНКІНГ.

СЕБТО ОДИН УРЯД НА ДРУГИЙ — ЗА ПРОДОВЖЕННЯ ВІЙНИ.

ПЕКІН, 21. мая. — З рамени пекінського уряду видано проклямацію, в якій пекінський уряд скидає всю вину за дальшу боротьбу на своїх ворогів, себто головно на полудневу армію. Генерал Ченг Тсо Лин заявляє, що не може бути в Китаю диктатура одної партії, яка не вдержиться при владі і не заведе спокою, навіть коли тепер побідила. Пекінський уряд змушений вести боротьбу, бо не може вирофатися до Манджурії, значить мусить боронити своїх позицій. Вся вина за дальше кровопролиття і за евентуальну чужинецьку інтервенцію спадає отже на полудневу армію.

ПРИЗНАВСЯ ДО ВИНИ.

ЦІЛИЙ ДОПИТ — ЦЕ ОДНА ВЕЛИКА ДРАМА. ЗІЗНАННЄ РІВНАЄТЬСЯ ЗАСУДОВИ НА СМЕРТЬ.

МОСКВА, 21. мая. — Види, що приглядалися сегодня розправі проти 53 донецьких техніків, обжалованих о державну зраду, були свідком небувалої трагедії, коли слухали зізнань одного з обжалованих, Березовського, котрого допитував прокуратор Криленко.

Березовський відповідав спокійно, що не брав ніякої участи в жадній революції, бо уважав їх безнадійними. Признався, що він був в зносинах з організаціями, що хотіли повалити совіти та що побирав гроші від бувших властників донецьких майнів. В 1926 р. прийшов до переконання, що він зле поступає, але не вже було запізно. Його признавали. Зізнання викликало на всіх велике враження. Тимбільше, що обжалований був свідомий того, що його зізнання приносить йому смерть.

В НІМЕЧЧИНІ БУДЕ СПОКІЙНО.

БУДЕ МОЖЛИВА ПАРЛЯМЕНТАРНА ПРАЦЯ, БО Є ПЕВНА БІЛЬШІСТЬ, ЯКА ХОЧЕ ВЕСТИ ДАЛІ ЗАПОЧАТКОВАНУ ШТРЕЗЕМАНОМ МИРОВУ ПОЛІТИКУ.

БЕРЛІН, 21. мая. — Німецький парлямент буде мати коаліцію з соціалістів, католиків, демократів і народної партії, як будуть творити більшість і будуть в силі вести свої пляни, якщо ті партії погодяться на одну плятформу. А тою плятформою буде мирова політика, що зближає Німеччину до Франції. На тім думають Німці найбільше скористати. Французька преса вже тепер підносить, що французький парлямент більшість, що складається з лівих, буде мусила тепер Німцям на уступки і перевести евакуацію дальшої частини рурської області. Бож в Німеччині рівнож лівих при владі і то републиканці. Значить, Франція має такий уряд в Німеччині, який їй найбільше підходить.

ЄРИЦА ПОКИДАЄ ВІДЕНСЬКУ ОПЕРУ.

ВІДЕНЬ, 21. мая. — Славна віденська оперова співачка Єрица, що збирала такі тріюмфи і тут в Америці, покидає раз на завсігди віденську оперу, в якій довгі літа співала і де прийшла до слави. В листі до дирекції театру заявляє, що робить не тому, що не дістала підчас своїх виступів в Парижі відзначення Французької Гонорової Легії, а ... обіцяла ... Зайшло се таке саме відзначення як другим співакам віденської опери.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З ПРИВОДУ ВИКЛАДУ МІЛЮКОВА.

На запросини Американського Мирового Товариства приїхав до Злучених Держав П. Н. Мілюков, визначний російський історик, провідник кадетів, міністер для справ заграничних за часів Керенського, а тепер редактор відомого часопису „Последнія Новості", ідеольог „нової, демократичної Росії" і творець обеднаних імігрантських, російських організацій „Русское Демократіческое Обединеніе".

В неділю, дня 20. мая виголосив він по російськи виклад в Ню Йорку на тему: ТЕПЕРІШНЕ ПОЛОЖЕННЯ І НАЙБЛИЖЧІ ШЛЯХИ РОСІЇ. Імя Мілюкова стягнуло на виклад повно публики. Саля була наповнена по береги. Прийшло послухати около 2500 людей.

Було на викладі і кількох Українців, котрі раді були почути від Мілюкова його погляди на відносини будучої Росії до України. Та ту точку виминув Мілюков в своїм докладі. З українського боку подано йому по викладі записку, одну з перших, в якій прохано його відповісти на це питанне, але записку відложено і на неї відповіди не було, хоч Мілюков відповідав на яких 20 інших питань.

Сам виклад був одначе дуже інтересний. Підносимо з него два моменти, які не без значіння і для Українців. На самім початку зазначив Мілюков, що треба Росіянам з одним раз на все розпращатися, а то з „Божіею Милостю" російським царем. Царат, заявив Мілюков, зіграв вже свою ролю раз на завсігди і ніколи вже не поверне. Рівнож зіграло свою ролю і російське дворянство. Царат і дворянство належать вже до минувшини і з будучністю Росії не мають і не будуть мати нічого спільного.

А далі висказався Мілюков ще й в справі інтервенції, себто зорганізованого походу чужих держав проти большевиків. Мілюков каже, що така інтервенція не має ніякої основи. Не бажає собі її втомлений мужик, а европейські чи які другі держави не думають серіозно про ніяку таку інтервенцію. Чужі держави вже мали доволі сумних досвідів з дотеперішних білогвардейських інтервенцій і рішучо не виявляють ніякої охоти анґажуватися в ще одну таку авантуру. Це знає Мілюков з розмови з першими керманичами світової політики. Так він говорив.

Ті дві заяви інтересні для нас, бо серед Українців гетьманська та польонофільська групи тільки це і роблять, що страшать нас поворотом царя, а рівнож і інтервенцією. Якраз український гетьман мав би бути протиставленнем російському цареви, якраз українське родове і до українства привернене польське і московське дворянство мало би бути тим чинником, що збудує нам українську державу. А тут чуємо, що і царя і дворянства і інтервенції не буде. Мілюков каже, що совіти заваляться, але завалить їх сам мужик, не даючи совітам хліба.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ПАРТІЙНІ ОРҐАНІЗАЦІЇ ПО УКРАЇНСЬКИХ СЕЛАХ.

В одному з попередних чисел Свобода писала про оплаканий стан комуністичних фортец на українському радянському селі — про комнезами. Комуністична партійна головка править іменем „селян та робітників", які ніби то належать до партії большевиків. Про робітників-партійців ми тут не станемо говорити, а звернемо увагу на основу українського населення, на селянство, яке на Україні складає 86% всього населення. Отож, здається, ця більшість населення й повиннаб мати управу радянською державою в такій же пропорції в своїх руках. Подивимося, як воно є на ділі. Владу свою в комуністично-радянській державі населення ніби то здійснює через партійну орґанізацію, а тому варт розглянути, в якому стані партійної орґанізації перебуває радянське село. Дані походять з відчиту обслідування партійних комуністичних орґанізацій на українському селі, що вміщені в харківській ґазеті „Комуніст" число 81.

Треба сказати, що партійних большевицьких орґанізацій на радянському селі сливе не було до останнього часу; їх культивувати з погляду чистої ленінської науки не годиться, бо селянство повинно бути невтральним чинником в період переведення соціялізації, а по закінченню цього періоду мусить бути колективізоване. До цього часу колективні господарства на Україні виносять у загальному числі селянських господарств тільки 1.6%. Се кількість зникаючо мала. Притягати до партії індивідуальні; власники господарства — заборонює, слушно чи неслушно, азбука комунізму. Та большевики практику, коли їм потрбно, не все погоджують з теорією. Головне для них втриматися при владі за всяку ціну хоч би й за ціну також признаних ними й обовязуючих для них азбучних істин.

Коли комнезами не дописали, ухвалено підсилити сільські партійні осередки (сельпартосередки), але обережно, щоб і з партією не сталося того, що з комнезамами, де провід забрали в свої руки елементи, що з комунізмом та з пролетарством нічого спільного не мають. Тому наперед усталили, щоб все число членів КПБУ (комуністичної партії большевиків України) робітників було не меньше 50%, а селян не більше 30% — таке то большевицьке „равенство і братство". Тому, коли на кількість не можна дуже полягати, треба надолужувати її якістю, набираючи партійців з селян пролетарів, або із з деклясованого елементу, який треба на селі удержувати навмисне. Такі постанови запали в Харкові й одночасно видано наказ перевірити роботу сельпарт-осередків на місцях, щоби знати, чи постанови дасться здійснити. В пресі покищо подано було результати обслідування Грушівського партосередку.

На 1500 мешканців села партосередок налічує 11 партійців, — з них членів — 6 і кандидатів — 5. Між ними учителів — 2, службовців — 3 і селян — 6. Отже кількість не велика. Щодо якости, то ґазета про це говорить так:

„Дисципліна — недостатня, самодіяльність — ще меньша. Постанов партійних зїздів не переробляється. З пяти примірників ґазет не передплачується жадної партійної. Осередок плентається в хвості за масами, його на селі на відчувається. Сельбуд (народний дім — Ред.), замизганий, брудний, із зруйнованим комином. В жадному провідному центрі села — сельбудах, кооперативах, комнезамах, жадних партійців нема й на діяльність цих установ вони впливу не мають".

От такої! Не зазначено тільки, чи не пяниці ті партійці, бож коли гроші дістають, роботи жадної (хиба крім учителів) не мають, то що роблять?

На це дають відповіді ті численні дописи селькорів, які цілком ясно й недвозначно кваліфікують цих представників урядової партії як пяниць та хуліґанів. Не диво, що такий елемент жадного впливу й значіння на селі не має. І на цей елемент задумали в Харкові спертися, щоб через нього ідеольоґічно опанувати українським селом. Марні заходи! На це лише далі буде витрачатися багато народнього гроша, а результат буде той самий, що й з комнезамами — повний провал.

Лишається большевикам одинокий шлях до дальшого панування на українському селі при допомозі червоних стражників, урядників, жандармів та військових карних експедицій. Саме все те, чим підтримував свою владу останні роки свого догниван-ня царський уряд. Очевидно й для большевиків будуть такі самі результати. Не допоможе їм і „казьонна" партія комуністів.

600 ІНВАЛІДІВ У. Г. А. СПРЯМОВУЄ СВІЙ ЗІР І СЛУХ У ВАШУ СТОРОНУ.

Зелені Свята, дні українських інвалідів!

З новим подувом весни, з зеленим маєм нагадуємо Українській Громаді про свої потреби. Про потреби тих, що за всіх нас болілють. Про безпомічність тих, що свою дужу силу молодецьку посвятили Рідному Краєві, зложили її в жертві на вівтарі Вітчини!

Знаємо, що раз-у-раз повторюване стає буденним, що людина по своїй слабій вдачі затрачує вражливість на страждання, які часто бачить. Та ми чейже не потребуємо боятися, що наші слова не найдуть відгуку. Велика вже в нас громада, яка йде разом з нами в імя недавніх траґічних змагань до незалежности. Але ще богато таких, яких наше слово не досягло. О, якби найти слово, щоб і глухі почули, що заворушилоб і найтвердше сумління! Слово, що воскресилоби перед нами діла наших сірих лицарів, що іскрилосяби каплями їх сердешної крови, що палилоби наші душі невгасимим огнем любови Рідної Землі!

Пригадуємо, що стоїмо перед десятиліттям нашого національного зриву. В листопаді минає десять літ, як галицькі села, загартовані серед военної хуртовини, заявили своє право до самостійного життя Нації й ділом доказали те своє право.

Найкращим, найгіднішим відсвяткованням Великого Десятиліття буде створення поважного фонду допомоги Інвалідам У. Г. А.

Шістьсот інвалідів, позбавлених всякої зовнішної помочі, незабезпечених перед злиднями, спрямовують свій зір і слух у Вашу сторону. А ми, що нас наставлено коїти їхнє горе, ні на мить не сумніваємося, що наші брати в Америці й Канаді в ювилейний рік Великого Чину відгукнуться в десятеро сильніше, ніж до цього часу.

З зеленим маєм, з подувом весни лине скупчена думка на просторі землі многостраждальної України. На річці Збручі знов повстав вал, який звалили були сини Галицької Землі, затираючи його сліди своєю теплою кровою. Західно-українські землі корчаться в неволі, поносячи щоденно безповоротні втрати в царині матеріяльної й духової культури українського народу. Серед невиносимих економічних відносин, під тягаром безземелля, навіщена елементарними нещастями, змагаючися з злиднями й руїною та серед цих тяжких змагань будуючи своє рідне шкільництво, свою культуру, Галицька Земля по змозі опікується й своїми інвалідами, членами Української Галицької Армії. Та без допомоги наших Братів з Америки й Канади ми не можемо обійтися. В минулому році Ви прегарно засвідчили своє братерство, жертвуючи поверх 8,000 дол. на ренти для інвалідів У. Г. А. та на будову дому для їх приміщення. Ми віримо, що в цьому році Ви прийдете нам з неменшою допомогою. Зелені Свята, які традиційно присвячуємо збірці на інвалідів УГА, надаються до того, щоби зорґанізувати збірку у широких розмірах.

Львів, у травні 1928.

За Головну Раду „Українського Краєвого Товариства Опіки над Інвалідами", у Львові вул. Руська ч. 3. II. п.:

Дм. Паліїв, вр. голова;
Роман Сушко, вр. секретар.

ВИКАЗ ЖЕРТВ УКРАЇНСЬКОЇ АМЕРИАНСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ НА УКРАНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ ЗА І. ЧВЕРТЬРІЧЧА 1928.

1.	Обєднанне, Филаделфія, Па.	$1,500.00
2.	Гр. кат. Церква Ів. Хрестителя (Е. Сидоряк), Сиракюз, Н. Й.	76.65
3.	о. Д. Сенета, збір. церков Сторновей, Свидова, Мікадо	56.00
4.	Тов. Вільна Україна, 200 від. УНС., Вудгейвен	56.00
5.	Укр. Січова Орґ. (о. Є. Можевський), Ошава, Онт., Канада	53.00
6.	Укр. Стрілецька Громада, Филаделфія, Па.	45.00
7.	Тов. Українців „Самопоміч", Монтреал, Кан.	39.00
8.	Древніцький Микола, Шікаґо, Ілл., збір.	35.00
9.	Тов. Просвіта ім. Т. Шевченка, Монтреал $25 Інж. Гр. Курдидик $ 5	30.00
10.	Від. У. Р. Союза (Д. Лободяк), Провіденс, Р. Ай.	28.00
11.	Мельник Йосиф, збір., Саскатун, Саск., Кан.	26.50
12.	Тов. ім. Котляревського (М. Тимчук), Шікаґо	25.00
13.	Преосв. Еп. Богачевський, Филаделфія, Па.	25.00
14.	Інститут ім. М. Грушевського (П. Лазарович), Едмонтон	25.00
15.	Зап. Т-во Укр. Жінок (М. Шевчук), Шікаґо, Ілл.	20.00
16.	Тов. Єдність, від. УНП. (А. Савка), Вілімантік, Конн.	20.00
17.	Мик. Трояновський, Лянкастер, Н. Й.	15.00
18	Укр. Демокр. Клюб (В. Юрковський), Ню Йорк	11.00
19.	Смольський Яків, Коністон, Онт., Кан.	11.00
20.	Хроніцька Анна (адреса?) через Ц. Касу, Відень	10.00
21.	о. Н. Струтинський, Нантікок, Па.	10.00
22.	Паснак Іван, Голден, Алта, Кан.	7.00
23.	Грицак Микола, Монтреал, Кан.	6.00
24.	о. Павло Решетило, Брантон, Кан.	5.00
25.	Парохія в Ґрінфел, Саск. (М. Кардаш)	5.00
26.	Миленький Іван, Гарвей, Ілл.	5.00
27.	Яросевич Мих., Велфар, Ісл.	1.00
		$2,146.15
	Незнані:	
28.	через Централь-Каса, Відень, дня 10. І. 28.	$ 104.00
29.	через Централь-Каса, Відень, дня 16. І. 28.	10.00
30.	через Централь-Каса, Відень, дня 25. ІІ. 28.	29.00
31.	через Віденський Звязк. Банк, дня 19. ІІІ. 28.	25.00
		$ 168.00
		$2,146.15
	разом	$2,314.15

словно: дві тисячі тристачотирнацять долярів і 15 центів.

Львів, квітень, 1928.

За Головну Раду „Українського Краєвого Товариства Опіки над Інвалідами" у Львові, вул. Руська 3/II.

Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами у Львові.

Д. Паліїв, голова; **Р. Сушко**, секретар; **Др. П. Деркач**, скарб.

Др. Остап Грицай (Відень).

З УСЕСВІТНЬОГО ПИСЬМЕНСТВА

I.

ГАЙНРІХ КЛЯЙСТ.

(З приводу 100-ліття уродин).

(Продовження).

3)

Тимто наш поет мусів наглядно переконатися, що з літературних заробітків йому прийдеться жити дуже важко, і от він після повороту зі Швайцарії — в якій хотів осісти як простий хлібороб і через те довів до зірвання зі своєю судженою — рішився поступити як урядовець в королівську службу. В р. 1805. став він дієтарем при заряді державних дібр (доменів) в місті Кеніґсбер, але видержав тут усього один-одинокий рік. Кляйстові таксамо тяжко доводилося звикнути до систематичної праці в уряді, як і до сірої буденщини в особистім життю. Правда, господарство в хаті вела йому й тут та повна самопожертви сестра, але в невибагливих умовинах нижчо-урядничої екзістенції приходило між ними щораз частіше до суперечок і непорозумінь, так, що Ульріка лишила вкінці химерного брата і відіхала до Франкфурту. А Кляйст, кинувши за рік зненавиджену собою службу, загадав виїхати через Берлін до Дрездену, але тут же його Французи арештували й передержали якийсь час в неволі в таборах полонених в Жус (Joux) та Шальон (Chalons). Це було, іменно після страшного розгрому Німеччини під Єною і Ауерштедт (1806), коли то Наполеон Бонапарте, ставши з колишнього ґенерала републиканської армії цісарем Французів і завойовником трохи не всієї Европи, наступив у своїх грабіжницьких походах і на вітчину нашого поета і при допомозі своїх військ запровадив в перемдженій Німеччині режім найжорстокіщого деспотизму. Тоді пруський король, мало характерний Фрідріх Вільгельм III., мусів відступити Франції область краю величини 157,000 кв. км. з 5 міл. населення. До тогож розбишацькі пляни Наполеона щодо Німеччини були значно улегшені тим, що тодішні висші кола в Німеччині, від короля і поодиноких князів та владик починаючи, не думали поки-що про ніякий збройний відпір проти французького наїздника, а навпаки, вони скорялися Наполеонові, приннмали всякі достоїнства з його рук, або звязувалися в ганебні союзи під його протекторатом, собі в соромну особисту користь, а Рідному Краєві в погубу. Так нпр. 16 німецьких князиків і владик в області ріки Райну злучилися у французькофільський Райнський Союз (Rheinbund), який Наполеона слухав сліпо. Князі Віртемберґії і Баварії перейшли за ціну королівського титулу на сторону Наполеона. А властивий репрезентант німецької державности, згаданий уже пруський король Фрідріх Вільгельм III., після пораження під Єною був серед таких обставин і з огляду на непереможність французького ворога просто безборонний і без ніякої визвольної ініціятиви. Треба зазначити теж, що й німецьке громадянство не виявляло ніякого патріотичного духа, не думало одностайно вести визвольну роботу, не мало одушевлених провідників і могло з цього погляду заспокоювати себе тим, що й люде, які репрезентували тоді найвисшу духову культуру Німеччини, не думали богато инакше. Так нпр. славний німецький історик з того часу, Йоганнес Міллер, був рабським плазуном французького деспота, а й сам Ґете, на жаль, не соромився накликувати до нечисленних німецьких революціонерів, що марні і смішні їх заходи проти такої „величі", як Наполеон*). Оттим то поодинокі акти ворохобних починів проти Французів виходили тоді виключно зі сторони дуже вузеньких гуртів, здебільшого за ініціятивою ідейних одиниць, з особистою долею яких починалася й падала всяка акція. Це були майже виключно офіцири — найславніший з них майор Фердинанд Шілль**), пропри нього сотник Катт і полковник Дернберг — пропамятні своїми починами навіть помимо того, що вони покінчилися нещасливо зза недостачі активного відгуку в широких масах народу. До справжньої всенародньої боротьби Німеччини проти французького деспота прийшло іменно щойно в р. 1813., а до того часу треба було німецьким патріотам і революціонерам щойно розбуджувати визвольного духа серед отупілого рідного громадянства.

Оттут і жерело, з якого Гайнріх Кляйст почав черпати натхніння до нових, з долею всього народу тісно звязаних творів.

В його дотеперішних творах іменню бачимо більш розмальовування надзвичайних, окремішних про себе подій з людського життя, викликуваних таємним впливом незбагненого **призначіння,** темних сил, проти яких людина являється і мусить являтися безпомічною. Так у траґедії „Родина Шрофенштайнів", де дві графські родини з одного й того самого роду поборюють себе наслідком непримиримих, траґічним припадком запровинених обставин на життя й смерть, поки батьки обох родин не стають — знов наслідок траґічного випадку — убийниками своїх, укоханих собою дітей, смерть яких урешті примирює непримиримих. В нескінченій траґедії „Роберт Ґіскард" почуваємо теж грозу таємної, незбагненої людям судьби, коли тут славний норманський завойовник Ґіскард (XI. ст.) у своїм поході на Царгород стає саме перед мурами цього міста жертвою лютуючої пошести. В траґедії **„Пентезілеа"** — складеній Кляйстом на основі старогрецьких мітів — **мусить** саме з рук цеї геройської жінки згинути страшною смертю славний лицар Ахіль, якого Пентезелеа кохає до божевілля. Такий же самий непереможний вплив заземських сил на судьбу людини бачимо в другій комедії Кляйста **„Амфітріон"**, написаній як переклад також твору славного французького комедіописменника Моліера*), але переведеній дуже самостійно та зі значним поглибленням провідної думки дійства. А ще яркіше зазначувався досі у Кляйста траґізм випадкового збігу обставин, жертвою якого падуть люде, переслідувані демоном таємної судьби, в його незрівнано майстерних оповіданнях, ось як в новелі **„Маркіза О..." „Землетрус в Чілі", „Заручини на Санкт Домінго", „Знайда", „Двобій"**, а подекуди й у славнім на весь світ оповіданню **„Михайло Кольгас"**, до якого я ще в цім нарисі поверну. Але після того, як чужинецький деспот поневолив усю Німеччину, як французькі салдати по наказу Наполеона почали здушувати в Німеччині всякий прояв визвольного руху, проливаючи святу кров німецьких героїв так, як нпр. при пропамятнім, нечувано ганебнім вимордуванню товаришів Фердинанда Шіля — д. 16. IX. 1809 р. — тоді наш поет порозумів гаразд, що не час, як каже наш великий Франко, на фантастичні думи, фантастичні мрії про демонічні заземські сили та про таємні замисли невидимих богів. **Красше і ясніше, ніж коли, бачив поет, що не заздрі боги і якісь таємні демони незбагненої судьби творять людям пекло тут на землі, а ті ненаситні царі, ті кровожадні деспоти з їх трабіжницькими походами і наїздами на тихомирні оселі трудящих людей,** про яких наш Шевченко пише раз кровю свого праведного серця:

> Бодай кати їх постинали
> Отих царів, катів людських!
> („Царі" — 1848 р.).

*) Слова Ґетого звучали в оригіналі: „Ruettelt nur an eueren Ketten; der Mann ist euch zu gross; ihr werdet sie nicht brechen." („Силуйтеся розірвати свої кайдани, та отсей чоловік (Наполеон) надто дужший, ніж ви; ви не зломите їх ніколи"). — Цитую за текстом у книзі: „Illustrierte Geschichte der Befreiungskriege". Von I. v. Pflugk-Hartung. Stuttgart—Berlin, 1915. — О. Г.

**) Про нього див. фейлетон в „Українськім Революціонері" — Відень, товариш! (чч. 10—12) з р. 1927/28. — О. Г.

*) Жив від 1622—1673 р. Його найзнатніші комедії є: „Ворог людей" („Le misanthrope", 1666 р.), „Побожнеський" („Le Tartufe" 1667) та „Скупяга" („L'avare" 1668). — О. Г.

Дальше буде.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ГОЛОСИ ЧИТ. ХТО ЦЕ ТІ ВОРОГИ ОБЄДНАННЯ?

От не думав писати, але приходиться. Хочу дещо сказати, може й терпкого, до нашої еміґрації в Америці. За короткого мого побуту не бачив я тут товарискости та любови між нашими людьми. Я їхав сюди, готовий до дальшої борні, бо віз зброю Січового Стрільця, заховану в серці.

Але й по нині тая зброя лежить в мені, а люди не беруть її до рук. Зброя-ж моя, як і у сіх стрільців: **це Єднання.**

Єднання, яке помагало Українській Армії боротися з наїздниками, яке тримало високо наш стяг, яке підняло нас на нерівну боротьбу.

В Америці нема Єднання, а лише Розбиття. Одинокую організацію „Обєднанне" пробують цькувати невідповідні особи, яких одиноким заняттєм є стала кирння.

Хто більше роботи зробив для Рідного Краю, як не „Обєднанне" і, яка друга організація робить хоч в сотій частині для краю те, що робить „Обєднанне"?

А мимо того знайшлися люди, що самі не годні робити нічого окрім розбиття і намагається розбити ту одиноку організацію, яка опікується нашими інвалідами, Рідною Школою та всім тим, до чого ті люди не хочуть прикласти рук та праці. Від заздрости та неуміння працювати на користь рідному народови люди ті клевечуть на „Обєднанне", щоби тим самим підірвати його авторитет і прислужитись нашим ворогам.

Вони не дивляться на те, що „Обєднанне" зробило. Хто збирає стало і систематично жертви на Рідну Школу, Інвалідів політичних вязнів і т. п.?

За все, зроблене „Обєднанням", тільки подяка може бути заплатою. Раз-у-раз „Обєднання" відкликається до наших сердець, щоби ратувати Рідний Край, бо знає, що коли нашого селянина притисне біда, то він готов піддатися. І тому саме, щоби він не піддавався, щоб голосував за своїми послами, щоби був правдивим сином України, „Обєднання" кличе на жертви, збирає їх і посилає до краю.

Не вже поміж нашим братам в краю не дає спокою людцям, що кричать проти „Обєднання" та не дають нашим людям зеднатися в одну велику сімю? Правда, для тих людців не буде поля до кирні, коли сам нарід відкине кирнників і піде до згоди. Тому вже час нам утворити один загальний фронт проти ворогів наших і стати одною міцною лавою та викинути зпоміж себе хрупів-кирнників. Вже богато склали ми жертв в Америці, але ще більше складемо, коли зеднаємось в одно ціле тіло і будемо одною Україною на американській землі. Коли Литовці зажадали допомоги у своїх американських братів, ці останні сказали: Вигробіть, а ми матеріяльно поможемо. Їх же всіх на світі всего два міліони! А нас?

Чому то ті вороги Обеднання не зроблять вже раз кінця з сиротинськими ґрішми? Чому то вони обвили той Сирітський Дім такою тайною, що ні рахунків, ні звітів не складають, ні ґрошей на сироти не шлють? І ті люди, що запропастили сирітський ґріш, що підпирають тих, що торгують сирітським ґрошем, — хочуть тепер нападати новий напрям. Це глум, тай більш нічого. А до Січи то ті торговці не зайдуть. Бо вона народна, демократична. Їх шлях до січи гетьманської, де кажуть, що др. Гриневецький зробив більше, як Українська Армія.

Пора вам отямитися, „западники", реформатори й орієнтатори, бо — як каже Шевченко — лихо вам буде. Пізнається нарід, чия на вас шкура і премудрих немудрі навчать розуму.

Іван Ґельнер, січовик,
Ню Йорк, Н. Й.

До палати старої вдови прийшов якийсь любитель старинностий і питае дверника: „Чи вільно оглянути старинности цеї палати?"

Дверник відповів: „Вільно, але тепер не можна, бо пані поїхала до міста".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Протестаційне віче.

Дня 13. мая зійшлися пасейські свідомі Українці до галі Р. Н. Орг. під 159, 4-та улиця, щоби запротестувати проти ляцьких знущань над нашими братами в Західній Україні, особливо проти засуду невинних героїв В. Атаманчука і Вербицького. Віче розпочалось о 2 годині по полудні. Отворив його предсідатель вічевого комітету гр. Лесьо Сисин. На початку відспівано американський й український гимни, котрі відспівав хор української православної церкви під проводом о. К. Кирстюка. По відспіванню предс. Л. Сисин короткими словами пояснив зібраним ціль віча та зарядив вибір вічевого предсідателя. Предсідателем вибрано Л. Сисина, а на секретарів покликано гр. Михайла Пипюка і Стефана Будза.

Першим бесідником був тутешний гр. Дмитро Фенькенин. Говорив про наше положення в Америці і в краю та про те, як нам заховати наш нарід тут і в краю.

Другим бесідником був др. Л. Мишуга. Бесідник зясував теперішне положення нашого народу під Польщею та перейшов ту цілу Голгофту, яку доводиться нашому народови перенести під польською окупацією. Дальше розказав про всі звірства Ляхів, про тисячі арештованих невинних людей про переслідування українського шкільництва і про ганебний засуд на смерть двох молодих студентів. В своїй промові бесідник відчитав резолюції, котрі публика приняла одноголосно.

Слідуючим бесідником був о. К. Кирстюк, котрий накликував зібраних до жертв на оборону невинно засудженних, до дальшої витревалости в обороні визволення Західної України з лабет Польщі. Бесідник просив зібраних, щоб повстали з місць і в той спосіб віддали честь упавшим за волю українського народу героям.

Збірка на галі принесла $46.06. Вічеві розходи і кошти 4 телеграм виносили 45 дол.

Віче випало дуже гарно, нарід зійшовся в поважнім числі і дав вислів свому обуренню з приводу засуду на смерть невинних людей.

Віче закінчено піснею „Не пора".

Михайло А. Пипюк, Стефан Будз, секретарі віча.

Вислано слідуючі протести:

1. League of Nations, Geneva, Switzerland.

The Ukrainian Organizations of Passaic, N. J., send their strong protest against sentence to death of two Ukrainian students, Wasyl Atamanchuk and Ivan Verbytsky, for accusing of killing Mr. Sobinsky Polish school curator. We do hereby respectfully request the League of Nations to intercede in this display of the flagrant injustice of the Polish court.

For the Ukrainian Organizations in Passaic:

Lesio Sysyn, president; Michael Pypiuk, sec-y; Michael Tabachuk, treas.

2. Повідомлення про ту телеграму вислано до Українського Соймового Клюбу у Варшаві на руки Д. Левицького, голови Клюбу.

3. To the Department of State, Hon. Kellog, Washington, D. C.

Ukrainian residents of Passaic, N. J., yesterday joined their countrymen in other large cities of the United States in protesting the death penalty imposed by a Polish jury on two Ukrainian college yuths for the murder of a school superintendent in Eastern Galicia, Poland. A petition addressed to the Department of State, to the League of Nations, to the Legation of Poland and others was signed by Ukrainian six organizations at a mass meeting Sunday afternoon in R. N. O. hall at 159 4th St., Passaic.

The students Wasyl Atamanthuk and Ivan Werbytsky, the petition sets forth, were found guilty of murdering superintendent Sobinski on instructions of a secret Ukrainian military organization despite proof by the latter that neither youth had any connection with the military body and that the crime was committed by other persons.

Protesting against most barbaric opperession without equal save in the atrocities of Czarist or Bolshevik, Russia, prevailing in Western Ukraine under the occupation of Poland, the petition asks the Department of State, League of Nations and all the world to use their influence that the Ukrainian people be given the right of self-determination as enunciated by President Wilson; that the Polish Government be induced to revere international treaties with regard to national minorities; and that Poland direct its courts to review the conviction of the two students according them a new trial.

United Ukrainian Organizations of Passaic, N. J,

Lesio Sysyn, president; Michael A. Pypiuk, sec-y; Michael Tabachuk, treas.

Сього самого змісту телеграму вислано до польського амбасадора у Вашинґтоні.

Суддя до обжалованого: „Чи можете сказати про себе щось таке, через що суд надумався би дати вам лекшу кару?"

Обжалований: „Чому ні! Дуже облекшаюче повинно бути те, що мене вже десять разів заперли були і нічого не помогло. Отже і тепер не поможе ніяка кара".

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережені 1927 р.

(114)

Виходило так, що якби не національне питання, то булаб „божая благодать на великой земле русской". Навіть більше того, національна ворожнеча й національні домагання „разжигаються" невеличким гуртком Українців, інтелігентів-сепаратистів, а тому, мовляв, жадний масовий національний рух на Україні не існує.

Першим з Українців виступив п. Малеча, який в горячій промові закликав централістів подивитися на український національний рух більш уважно й не заспокоювати себе тим, що це дрібне випадкове явище, роздуте гуртком шовиністів. Український рух треба приняти таким, як він є в дійсности є, та навіть прийти на допомогу українській інтеліґенції, щоби надати цьому стихійному рухові більш організованих форм.

„...коли, панове, ви й далі будете виступати проти українського національного руху, коли вашим відношенням до нього, вашою боротьбою з ним будете далі дезорґанізувати його, вносити анархію, а разом з тим і дратувати українські національні маси, то українська народня стихія вас всіх змете. Змете вона, розтрощить усі ваші хисткі перешкоди, що ви будуєте й намагаєтеся будувати [illegible] тріумфальному [illegible]. Під тою руїною поховає вона вас не тільки вас, але й ті ідеї, за які ви боритесь, ті ідеї, які ви пропагуєте їй. І чим більше буде тих перешкод вами збудованих, чим упертіше ви будете боротися, тим з більшою силою буде удар по вас нашої національної стихії, тим більша буде руїна, тим глибше будуть поховані під нею ваші ідеї. Схаменіться, поки не „пізно!" — закінчив п. Малеча цими словами свою промову, що була вкрита гучними оплесками Українців та протестами русоцентристів.

Промова ця привела до повної несамовитости лідера херсонської революційної демократії російського соц.-революціонера Аносова.

До революції в Херсоні ніхто навіть не чув імени цього „вождя" революційної місцевої „руської" демократії. Роками він сам був десь з Центральної Росії й попав в Херсон ще до революції, — в каторжну тюрму. Революція визволила його з каторжних кайданів і він, людина мало інтелігентна, але, очевидно, десить сильної волі, обявився ліцом соціяль-революціонером і вождом революційної демократії.

Між иншим увесь час в Херсоні уперто говорили, що він відбував каторжну тюрму як звичайний кримінальний злочинець, засуджений за грабіж [illegible] сих ні сам Аносов не [illegible] спростовував, „бо не було часу, як вождю", ні хтонебудь инший. Більш ідейні російські старі революціонери, яким иноді вказували на невияснене бувше їхнього лідера, відповідали в тому сенсі, що „хоч би він і кримінальний каторжник був, то тепер це значіння особливого не має, бо він тоді був лише жертвою несправедливих соціяльних взаємовідносин старого режиму".

Оцей самий зайда, після промови п. Малечі, як ошпарений вискочив на катедру й почав несамовито щось викрикувати, погрожувати кулаками Українцям, грозити всьому українському народові за „ізмену Расії, за ізмену революції, за сепаратізм" і т. д.

Звичайно, його „таваріщі" і „публіка" старанно оплескали своєму „вождю".

З його „промови" я зрозумів лише, що головним аргументом у нього проти українців було те, що Українці „попірают нагами" свободу, здобуту революцією, бо Українці силоміць хотять змусити його, вільного революційного „гражданина, підлягати своїм законам. Мовляв, Українці хотять накинути йому свою волю й примусити визнати Україну, хотять примусити його згодитися з тим, що він живе на Україні, а не в Росії і т. д.

„Ну, а если я не хачу падчінится вашим законам!? Єслі я не хачу прізнавать вас, прізнавать вашу Украіну, то что ві мне сделаєте? — спрашиваю вас?!" — закінчив він свою „блискучу" промову і, піднісши кулаки, в позу став в [illegible] позу, а [illegible] бою, або просто до звичайного ляпасу.

Чомусь мені болюче досадно зробилось, що в імени того рідного міста, тут в цій салі, серці цього міста говорять анальфабетичні промови чужі зайди з невідомим минулим.

По нім говорило ще дватри слабеньких промовців з протиукраїнського табору. Промови їх були бліді й трохи внесли заспокоєння підвищеного вже настрою членів Думи та „публіки".

Нарешті слово моє. За часи революції доводиться говорити мені в цій салі вперше. Хочу спробувати навернути зборів до повістки засідання, бо видно, що наш спір не закінчиться і за три дні. Сказав я приблизно слідуюче:

„Дозвольте мені, панове, поперше говорити, як місцевому „обивателю". Отже, як місцевий „обиватель" я трохи здивований телеграмою правительства. У мене западає сумнів, чи по справдішній адресі звернувся петроградський уряд. Він вимагає від нас, місцевих людей, дбати про продовольчі справи для армії. Це в той час, як ми самі не можемо справитися зі своєю власною продовольчою руїною. Це в той час, як нашому місцевому населенню з кожним днем все тяжче і тяжче стає задовольняти себе харчами. Причини цього залежать не від нас. Це по перше руїна транспорту. По друге повне самоуправство ріжних урядових продовольчих агентів, що самі вносять хаос і руїну в економічне життя, в економічний побут нашого краю. По третє, і мабуть саме головне, це повна розпущеність військових в запіллю. Вони грабують запаси продовольчі, нищать інтендантські й инші бази, склади. Вони гальмують і дезорганізують транспорт. Ця розбештана, розхристана, розперезана салдатська маса нищить в пні добробут нашого населення, бо робить великі потрави збіжжа, самоуправні покоси хлібів, грабує все, що тільки попадеться під руку й продає та „переганяє на самогонку". Крім того військові захоплюють цілі маршрутні продовольчі потяги, що йдуть для нашого населення, грабують їх, або силою направляють туди, куди хотять. Ми мусимо отверто також і на цю причину продовольчої катастрофи в краю та на фронті вказати тимчасовому урядові. Ми мусимо зазначити, що не йому слід до нас звертатися, а ми повинні до нього звертатися, щоби він усунув ті чинники руїни, що в його владі та в його компетенції, які руйнують наше економічне життя й порушують спокій нашого краю. Ми мусимо звернутися до уряду зі словами: Припиніть ту анархію, що сіє армія в запіллю! Примусьте салдата бути не гандляром, не грабіжником, не свавільником, а дійсно бути салдатом! Примусьте його тримати лад в краю та не забувати своїх прав і обовязків. Коротко кажучи, запніть на всі гузики свого розхристаного салдата, підперезжіть його розперезаного, а то замісць салдата ви [illegible] крашому [illegible] „бойкого [illegible] розхристаного „бо[illegible]сака"!

(Дальше буде).

КУЛЬТУРА І ПОБУТ.

(Причинки до галицько-руського відродження).

— Знаєш, мамочко, нам конечно треба якогось образу.

— Образу, Ніночко? Хібаж нема?! Над кожним ліжком є образ. А хочеш, то купи собі ще оттого мурина, що хусточку підносить з землі. Такі при нім красні рами...

— Ах, ви, мамочко, про Отелля. Ні, я хотілаб щось оригінального.

— Купи собі й оригінальне, як хочеш. Тільки вважай на ціну, бо обідруть тебе, ані не счуєшся. Перед війною я торгувала один дуже оригінальний: цісар з цісаревою і архикнязями їдуть човном по озері...

— Ах, мамочко, я не про такий...

— Певно, що тепер часи змінилися. Я розумію. Тобі треба більше модного.

— Я, мамо, хочу такого, щоби був ручно мальований.

— Про мене. Але тяжко нині знайти маляря, щоби вмів добре вдати. Тато хотів раз святого Юрія, дав до маляря образочок, а він коня навіть не вдав. Більше на корову скидався.

— Не знати, мамочко, що то був за маляр... Ануж то якийсь експресіоніст?

— Не жаден експрес, а таки правдивий маляр. Повози дуже красно малював, а Юрія не втяв.

— Ех, мамочко, якіж бо ви! Я хочу від якогось артиста нашого купити собі образок: краєвид, церкву, або головку. Нехай і в нашій хаті буде культурно.

— Про мене, тільки щоб він тебе не оциганив. А на рами вважай. Скаже, що дубова, а то звичайна сосна.

— Я, мамочко, не тільки тому хочу купити, щоби мати оригінальні образи, але й тому, що наші малярі дуже бідують. Требаб їм помогти.

— То знов як станеш їм помагати, тоді й сама грошей збудешся. Мало то бідних на світі.

— Мамочко дорога. Ще ми через два-три образи не збідніємо. Ось тато авто купив і шофера тримає і бензини стільки купує, а ще знаку нема. Ми ще можемо зо два авта і з пять шоферів мати, як схочемо.

— То правда, доню, але що інакшого авто, а що інакшого образ. Авта хтонебудь не має. А з наших, то таки мало хто.

— Так, так, мамочко, але треба щось і для культури зробити.

— Я там тої фільософії не знаю. Кажеш треба, то добре! Ти читаєш книжки, ти вчилася в гімназії, ти ліпше знаєш.

— Завтра, мамочко, ми підемо до міста і зайдемо до маляря. Я буду говорити з ним, а мамочка нехай тільки слухає.

— Про мене.

Другої днини.

— Пане артисте. Тут були дві якісь пані і питали за вами. Хочуть образ купити. Приїзджали автом!!...

Третьої днини.

— Пане артисте: Ці пані були нині три рази і допитували, коли ви буваєте дома. Казали, що завтра коло 12 в полудне будуть тут знову.

Маляр затирає руки з радости.

„Дві пані, чотири рази на третій поверх! Автом... Видно богаті...

— Українки чи Польки?

— Не знаю, бо по польськи питалася. Але мені здається, що Українки, бо одна казала: „вкупіць" замісць „купіць".

Четвертої днини...

На третьому поверсі, в кімнаті маляря небувалий порядок. Бруди під ліжком, хліб зіджений, бо „буде нині і вудження", підлога мало що не блищиться.

Маляр підголений.

Пів до другої — стук у двері.

— Прошу! (рука тремтить, поправляючи краватку).

Входять дві пані, старша з пенсне, молодша з песиком.

— Чи тут пан артист?

— Я сам.

Маляр подає крісло (позичене в господині). Старша пані сідає.

— Ми хотілиб купити образ — починає молодша. — Пейсаж, акварелю, евентуально краєвид... (приглядається). На приклад цей. Скільки він коштує?

— Вісімдесять золотих.

— Вибачте, я не дочула! — обзивається старша пані. — Скільки?...

— Вісімдесять.

— Ві-сім-де-сять!...

Старша пані дивиться іронічним поглядом на дочку, дочка на песика. Маляр почуває, що помилився.

— Я тільки так для Українців... Ясна справа... Волю Українцям за півдармо...

Мамочка і дочка дивляться на маляря як на варіята, пес його підзорливо обнюхує.

— То для нас за великий видаток! — каже дочка.

— Ще й без рам! — викидає з себе мамочка, встаючи.

Виходять гордо, як королівні з... Борислава. Пес, обертаючись, шкірить зуби на маляря.

Ізза дверей долітає:

— Вісімдесять золотих! Просто безличність (це мамочка).

— І попирай тут рідну культуру!... (це Ніночка).

А з середини:

— Вдавіться своїми долярами! (це маляр).

Галактіон Чіпка.

СВОБОДА ДЛЯ ЛЮДИЙ.

ПЕРШИЙ РАЗ

в русско-українській мові буде виголошена промова на повисшу тему

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 27. МАЯ Б. Р.
в год. 11.45 A. M., передполуднем,
через РАДІО СТАЦІЮ W. H. K.,
CLEVELAND, O.

Ся стація оперує на 265 метрів.

118-9 З. Е. Фостик, секр.

Остатнє упімнення.

Віритель: Перестерігаю вас в останнє за мій довг.

Довжник: То мені дуже приємно, бо вже мені ці вічні упімнення страшно надокучили.

ПОДЯКА.

Хай вільно буде мені цею дорогою зложити мої вислови глибокої подяки для Українського Народного Союза в Америці за суму $100, котрі Головний Уряд У. Н. Союза ухвалив мені на річнім засіданню, як допомогу для б. політичного вязня у Польщі, а які я одержав через Обєднанне Українських Організацій в Америці.

Коли сегодня приходиться мені складати від душі подяку в характері б. політичного вязня — то уважаю вказаним додати на цім місци кілька слів маленького вияснення.

Присудом відомого процесу „Басарабівців" відсидів я 3 і ½ року у польській тюрмі у Львові. Потюремні консеквенції а головно заборона дальших студій на польських високих школах приневолила мене скористати з помочі мойого шваґра і приїхати до Канади. Всіми моїми силами стремлю тепер до того, щоби тут за океаном докінчити свої студії.

Дану мені допомогу я приневолений приняти сьогодня, зобовязуюсь добровільно, що як тільки надійде для мене час матеріяльної спромоги, я звернуцих сто долярів і передам їх для українських політичних вязнів, яких під Польщею певно ніколи не забракне.

Богдан Зелений,
б. політ. вязень.

Лідер, Саск., Канада, 8. V. 1928.

Батько: Сину! Коли хочеш бути щасливий, то бережися коршми, карт і розпусти.

Син: Так, тату! Алеж мене в школі вчили, що все треба брати примір із батьків.

ЗАКЛИК

Читальні „Просвіти" і Кооперативи „Будучність" в Гоголеві, повіт Сокаль, Галичина. До американських братів, уроженців Гоголева й околиці в справі грошевої допомоги на будову „Народнього Дому" в Гоголеві.

Громадяне Гоголева рішили з нагоди шістьдесятьліття „Просвіти" здвигнути в цьому році посеред села „Народний Дім", в якому найшлиб приміщення Читальня і Кооператива.

Дім треба ставити з цегли, бо дерево в нас дуже дороге.

Кошти будови винесуть богато над 500 дол. (24.000 цегли — 200 дол., бляха — 120 дол., двері, вікна, майстри — 100 дол. і т. д.). На це зложили члени Читальні на Загальних зборах Читальні, дня 22. січня ц. р. 300 зол. та підписали зобовязання зложити до 5 місяців 1500 зл. Кооператива дасть 500 зл., сусідні читальні й кооперативи зложать 500 зл., разом зможемо зібрати 2800 зл. то є 300 долярів. Решти зібрати ми не є в силі. Село, знесилене купном 180 моргів лихого ґрунту, угинається під тягаром всяких рат та лихварських процентів (1 корець бульби місячно беруть жиди проценту за 5 дол.) На 110 хат четвертина польських, дві жидівські, високопатріотичний польський двір, що занявся докінченням костела.

Без Вашої, Браття, допомоги не дамо ради, щоб перевести намічене діло в життя. Не зможемо здвигнути цеї нашої будівлі-твердині, так конечної для народнього життя в селі. Загал населення є темний, недовірчивий, що попікся вже раз на злощасній продажі з трудом призбираного матеріялу за безвартні австрійські корони в 1919 р. А темні духи заєдно видвигають цю справу та ширять недовіря і кириню. А також людина, яка подала ініціятиву цього діла і хоче довести його до щасливого кінця, вже в осені відійде з села, а з її відходом справа знова може відволічися на довгі літа. А відволікати її не вільно. Коли раз народ розбудився і запалився до праці, не вільно того запалу остуджувати. Це булоб гріхом!

Браття! Не скупіть на цю важну ціль принайменче однодневного Вашого заробітку. Тутешні ідейні одиниці зложили вже заробіток цілого тижня на панському лані а зобовязалися зложити ще однотижневий заробіток, та дати безплатну працю при будові.

Ваші жертви будуть вписані в пропамятну грамоту-малюнок, що висітиме на почесному місці в читальні на вічну память і славу Вашу.

Жертви збирайте разом та посилайте більшими квотами на адресу філії товариства „Просвіта" в Сокалі. Дрібних квот та на приватні адреси не посилайте.

За Вашу щедру допомогу, яку сподіємося від Вас дістати, приміть щире українське Спаси-Біг від Ваших бездольних братів, які, хоча і на рідній землі, та живуть у таких важких обставинах, що зі соромом мусять простягати руку по милостиню. Та справа надто важна, щоб бути надто гордим.

Кращої Долі Нам і Вам, Наші Дорогі, Рідні!

В Гоголеві, 1. лютого 1928.

За Виділ чит. „Просвіти":

Василь Климочко, В. Пахолок, Дмитро Буй, Гр. Майброда, А. Пахолок, П. Андрущак, Ю. Ліськевич.

За Управу Кооперативи „Будучність":

Теодор Андрущак, Теодор Фляковський, Іван Пікула, П. Зазуля, Василь Яницький, В. Матвійчук.

В справі збірки і жертв прошу краянів відноситися до го:

підписаного:

Стефан Матвійчук,
618 Elm St., Tamaqua, Pa.

Маляр, що малює звірята, приходить до господаря і просить, щоби позволив йому вивести корову зі стайні, бо він хоче її малювати.

Господар (визвірився на маляря і каже): „Або я вдурів, давати корову малювати? Як хочете вашою фарбою заробити щось, то помалюйте мені скриню!"

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ